

DE GÆRNE HAR DET GODT

Forbløffet registrerer jeg det ekstremt høye lydbildet Audio Research Reference 160S leverer. Et øyeblikk senere går det opp for meg at det kan skyldes at jeg ligger på gulvet foran den og sikler. Igjen.

Tekst: [Roy Ervin Solstad](#) Foto: Roy Ervin Solstad og Audio Research

Audio Research Reference 160S er nemlig pur hifi-porno av den typen som vi hifi-freaker virkelig elsker. Det er de produktene som har den lille x-faktoren som enten handler om det totale designet, en liten designdetalj eller en fiffig vri som gjør at vi blir myk om hjertet og det motsatte andre steder. Den legendariske Beogram 4000-platespilleren fra Bang&Olufsen er en sånn. Det horisontale volumhjulet på Jeff Rowlands integrerte beist, Daemon, det samme, og ikke minst cd-skuffen på Naims CD X2 som kom snurrende ut av kabinettet som om den var en horisontal skive hengslet på bare den ene siden. Slike produkter kan man nesten like mye bare se på, eller betjene, uten å høre en tone, og likevel kjenne at hårene reiser seg på armene.

Gudene skal vite at å skape den følelsen hos oss hifi-freaker ikke er lett, og prøver man for hardt, gjennomskues det lett.

Audio Research har ikke prøvd for hardt med effektforsterkeren Reference 160S (som bygger på monoblokkene 160M), men likevel er det nettopp denne lille designdetaljen som skiller 160-modelle fra tidligere effektforsterkere (og for så vidt integrerte forsterkere fra samme produsent som gjør at jeg ligger her på gulvet.

Med Reference 160-serien har du selvsagt mulighet til å se rørene ovenfra om du tar av stålgitteret som beskytter rørene. Den nye og ekstremt lekre løsningen Audio Research har gjort med Reference 160M og 160S er det de kaller Ghost Meter. Store deler av fronten er nemlig et vindu inn til rørene på baksiden, men samtidig består vinduet av to flater med plass til viserne til VU-meteret i midten. Selve merkingen av hvor mye kraft du henter ut av rørene, er gjort på det innerste glasset, slik at viserne beveger seg på framsiden av merkingen. Det er ekstremt kreativt tenkt

og gjort, men Audio Research har lagt inn enda en bitteliten «icing on the cake» på toppen. En av knappene under vinduet er nemlig en bryter for å skru på et lys som sitter nede under kanten av vinduet mellom de to glass-platene. Resultatet er at både viserne og merkingen lyses opp nedenfra, og du kan selv velge hvor mye. Enten å ha de avslått eller med svak eller litt sterkere belysning.

Når jeg ligger her på gulvet, og spesielt når rommet er mørklagt, så kan jeg se gløden i de åtte KT-150-rørene gjennom vinduet der det svakt lyssatte VU-meteret vipper fram og tilbake.

Det er bare vakkert.

50-årsjubilant

Audio Research regnes sammen med Conrad-Johnson for å være de to store rørforsterkerprodusentene som holdt stand i de tiårene rørforsterkere var noe bare de aller, aller mest spesielt interesserte kunne tenke seg.

Allerede i 1951 startet William Zane (Bill) Johnson å lage forsterkere til kunder i audio-butikken Electronic Industries sør i Minneapolis i USA. Den første forsterkeren han lagt var en monoforsterker med tre chassis, men det var først i 1970 Audio

Research ble etablert. Det tok imidlertid et par-tre år før det tok helt av da J. Gordon Holt i Stereophile og Harry Pearson i The Absolute Sound begge skrev at forforsterkeren Audio Research SP3 var verdens beste forforsterker. Dermed var Audio Research satt på hifi-kartet en gang for alle.

Trenger plass

Reference 160S er den største stereoeffektforsterkeren til Audio Research. Den yter 140 watt per kanal i 8 Ohm i ultralinear drift. Det er nok for de aller, aller fleste. Du har også mulighet til å bytte om til triode-drift. Da blir effekten halvert.

I tillegg til de fire matchede parene med KT-150-rør, står det to 6H30-rør på inngangstrinnet i hver kanal. Siden det er viktig at spenningen på rørene er identisk og finjustert hele tiden, har Audio Research utviklet sin andre generasjons auto-bias. Den sørger for at rørene yter maks i hele sin levetid, det vil si i hele 3000 timer. Hører du i snitt tre timer musikk hver dag, holder med andre ord rørene i nesten tre år.

Det er innganger for både balanserte og ubalanserte kabler og både fire, åtte og 16-Ohms terminaler for høyttalere.

Utfordringen med et forsterkertrinn som Reference 160S er plasseringen. Dette tar plass. En ting er at med terminaler og håndtak, så vil du minimum trenge drøyt 61 cm dybde – uten kabler koblet til. Høyden på 26 cm er i seg selv håndterbar, men siden vi her snakker om rørforsterker, bør du ifølge bruksanvisningen ha minst 21 cm ekstra høyde over forsterkeren. De bør også ha luft på sidene, uten at antall centimeter blir spesifisert her. Å sette forsterkeren rett på gulvteppet frarådes på det sterkeste, da 160S har to vifter under forsterkeren for å kjøle den ned. Disse hevder Audio Research er ultra-stille, men selv i den laveste av to posisjoner høres vifta godt fra lytteposisjon. Dog skal det bemerkes at med forsterkeren stående på gulvet foran racket, så kan jeg nesten varme tærne på den. Heldigvis høres bare vifta når det ikke spilles musikk, og det er jo det forsterkeren skal brukes til – sånn utover å ligge og glo på «Ghost Meteret» og de glødende rørene selvsagt.

Selv med slik kjøling blir forsterkerne varme, og i mitt lille lytterom måtte jeg lufte, spesielt når jeg også hadde koblet til forforsterkeren Audio Research Reference 6 som jo også har rør. Noen ekstra varme var i hvert fall ikke nødvendig å ha på.

Hett har det også vært på valutamarkedet de siste månedene. For ikke lenge siden lå prisen på disse forsterkerne på 238.000 kroner. Det er mye

penger, men det har blitt langt verre. Med en kronkurs som har gått rett i kjelleren må du ut med 290.000 kroner for den samme forsterkeren i dag. For Audio Research og andre hifi-produsenter som opererer med priser i euro og amerikanske dollar er blitt ekstremt mye dyrere de siste månedene. Det gjør det dyrt å være på jakt etter stereoanlegg med mindre man velger norske produsenter som ikke er påvirket like mye av en svekket kronkurs. Ulempen – eller skal vi si fordelene for norsk hifi-industri – er jo at forholdet mellom lyd og pris rammer de utenlandske produktene mer enn de norske.

Lyden

Isolert sett, er det nemlig fint lite å klage på når det gjelder lyden til Audio Research Reference 160 S. Den er gåsehudfremkallende deilig, og det spiller så bra at du må rive deg løs fra timevis med musikklytting for å skru på analyse-biten i hjernen. Selv når man forsøker å være analytisk, er det imidlertid ekstremt lett å ramle tilbake fra å være kun hifi-freak til å bli kun musikk-elsker igjen.

Årsaken ligger i at 160S er så ekstremt flink til ikke å komme i veien for musikken. Det er ingenting som skiller seg ut verken negativt eller positivt. Det siste høres kanskje litt snodig ut, men jeg har etter snart 20 år som hifi-journalist oppdaget

at produkter som har positive elementer som skiller seg ut, over tid er de produktene som gjør at musikklyttingen endrer seg til å spille plater som er gode på akkurat det området.

Den erfaringen har faktisk gjort at jeg heller vil ha et produkt som er jevnt godt på alle parametre enn et som er jevnt godt, men der enkelte deler er enda litt bedre.

Kunsten er jo derfor å gjøre et produkt så bra at det er på høyde med det beste på alle parametre, og det er nettopp det Audio Research har klart med 160S.

At man ikke legger merke til om diskanten er luftig, at bassen er kontant eller at mellomtonen har en fantastisk glød er i min bok et tegn på at konstruktøren har gjort noe veldig riktig. I hvert fall når alle disse tingene oppstår samtidig, slik det gjør med 160S.

Du skal nemlig ikke ta det som et tegn på at forsterkeren ikke klarer å engasjere utover det rent visuelle som har sendt meg i bakken ved flere anledninger. Stereoanlegget mitt står i TV-stua mi, men de siste ukene har jeg spilt så mye musikk at diffusorene jeg har stående foran TV-skjermen når jeg lytter til musikk kun har vært nede en eneste kveld. Det har blitt mange timer hver eneste dag.

Med analysefunksjonen påskrudd i hjernen er det ikke vanskelig å høre de ulike delene i gjengivelsen. Bassen er kontant, men ikke kunstig kontant. Derfor har jeg nok hørt enda mer skarp-skåren bass med andre forsterkere. Det kan nok også skyldes at referanse-høytalerne mine i utgangspunktet gjerne skal ha enda mer effekt enn det 160S gir. Jeg har imidlertid spilt på naboklagenivå på elektronisk musikk med dyp bass, og har ikke følt noe savn i bassen. Det har nok også

mye med at bassen er veldig detaljert og oppløst. Selv på kompliserte basspartier holder 160S god kontroll. Jeg spilte også med langt mer krevende høyttalere på forsterkeren, og da var det halleluja og amen hele veien i bassen også. Det kan tyde på at selv om forsterkeren er et beist, finnes det høyttalere som krever et hakk eller tre opp på Audio Research sin forsterkerstige.

Klangbalansen opplever jeg som veldig nøytral. Den er kanskje et hårstrå på den varme siden sammenlignet med Hegel-forsterkeren min, men matching med annet utstyr skal være null problem med 160S klangmessig.

I mellomtonen er det veldig bra skyv helt nederst og stemmer låter aldeles fabelaktig. Den siste plata til Stein Torleif Bjella kan være et godt sted å begynne, og her hører du hvert eneste melankolsk fiber i stemmebåndene hans. Gudene skal vite at det er mange av dem hos hallingdølen. Mellomtonen til 160S handler imidlertid ikke bare om masse detaljer og evnen til å skille dem fra hverandre. Vel så viktig er det at klangrikdommen er så bra som jeg vel har hørt det noen gang her hjemme. Jeg skrev en gang om et annet produkt at «hadde dette handlet om farger så ville du skjont at grønt ikke dukket opp av seg selv, men bestod av en blanding gult og blått». Sånn spiller Audio Research-forsterkeren også. Det er rett og slett praktfullt hvordan den lar instrumenter og stemmers klang slippe rett igjennom uten å bremse hverken dynamikk, fylde eller detaljer. Det er rett og slett nydelig når det skal være nydelig, og brutalt når det skal være brutalt. Rage Against The Machine høres definitivt ikke ut som Kings of Convenience, om du skjønner hva jeg mener. (Skjønner du det ikke finn de to bandene på Tidal eller Spotify og sjekk ut).

Oppover i diskanten forsvinner det bare opp over det mine 50 år gamle ører er i stand til å oppfatte. Nå vil nok jyplinger på både 20- og 30 år påstå at det ikke skal så mye til, men det finnes viktigere ting enn utstrekning i diskanten. Selv vil jeg påstå at energi oppover er vel så viktig. Det betyr ikke at diskanten skal være pågående, men jeg har nettopp hørt kona mi spille piccolo-fløyte og da snakker vi energi selv i de lyseste tonene. Jeg kan neppe anklages for å være piccolo-fan, men er det energi i instrumentene og lydene oppover i

diskanten, vil jeg ha det gjengitt. Sjekk ut cymbalene i begynnelsen på «Grevinnens Bønn» med 3rd & The Mortal. De skal du nesten kjenne på kroppen, og med 160S gjør du det. Det er attack, detaljer og metallklang i massevis.

Når det gjelder tredimensjonalitet hadde jeg nok mer av det i mitt forrige lytterom, men med rørforsterkeren Reference 160S er jeg nesten tilbake på det nivået igjen. Dybde og bredde er både presist og stort gjengitt, og i de akustiske opptakene der instrumenter og vokalist er spredd utover opptaksrommet, hører du hvor de sitter eller står med Audio Research-forsterkeren som kraftverk.

Om noe viser det at uansett frekvens så leverer 160S dynamikk, detaljer, klang og rominformasjon på samme skyhøye nivå.

Da var det sagt, så kan jeg gå og spille musikk igjen. Importøren sa nemlig at jeg kunne ha forsterkeren en god stund. – Ikke i all evighet altså, la han til.

Akkurat nå lurte jeg på om jeg skal spørre om 10-15 år går greit.

Konklusjon

Den perfekte forsterker finnes neppe, og selv om jeg skulle ønske at Audio Research Reference 160S var både mindre, mer lettplasert, ikke hadde viftestøy, hadde mer krefter og kostet langt mindre, så klarer jeg ikke å slutte å høre på musikk med den koblet i anlegget. Jeg må bare spille mer, mer, mer. Det er ren galskap å ønske seg et sånt digert og dyrt beist, men med en sånn forsterker i anlegget har definitivt de gjerne det godt. Kanskje jeg skal lenke meg fast i bærehåndtakene når importøren kommer for å hente den? Bellona har kanskje noen kjettinger til låns?

VI LIKER:

- Musikalsk drømmemaskin
- Fantastisk byggekvalitet
- Har X-faktoren både musikalsk og med Ghost Meter'ene

VI LIKER IKKE:

- Noen høyttalere trenger enda mer kraft
- Viftestøy
- Kronekursen er ikke hifi-kjøpernes venn om dagen

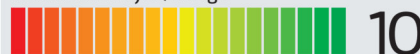
STEREO+ MENER: Trolig en av de aller beste stereo-rørforsterkerne du kan kjøpe.

KARAKTERER

Brukervennlighet/fleksibilitet

Kvalitetsinntrykk/design

Lydkvalitet/pris

Audio Research Reference 160S

PRIS: Kr. 290.000,-
IMPORTØR: Mono
LINK: www.mono.no